

Kemianteollisuuden yritysten liiketoiminta elpyi alkuvuonna 2021. Liikevaihto oli palautunut tammi-maaliskuussa likimain edellisvuoden tasolle, vaikkakin huippulukuihin on yhä pitkä matka. Suhdannenäkymät ovat kirkastuneet kevään aikana ja tuotannon ennakoidaan vauhdittuvan loppuvuotta kohden. Raaka-aineiden ja komponenttien saatavuus ja hinnannousu haittaa useimpien kemianteollisuuden jäsenyritysten liiketoimintaa.

Liikevaihto vuodentakaisissa lukemissa

Kemianteollisuuden liikevaihto lisääntyi vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä edelliseen neljännekseen verrattuna. Vuoden 2020 ensimmäiseen neljännekseen verrattuna liikevaihto pysyi likimain ennallaan. Edelleen ollaan kuitenkin selvästi jäljessä vuoden 2019 huippulukemista.

Kemianteollisuuden jäsenkyselyn mukaan koronaviruksen haitallinen vaikutus on lieventynyt, sillä toukokuussa 21 % (helmikuussa 43 %) yrityksistä arvioi koronaviruksen supistavan liikevaihtoa vuonna 2021 ja 48 % vastaajista ennakoivat liikevaihdon lisääntymistä.

Kemianteollisuuden liikevaihto heijastelee raakaöljyn hintakehitystä. Tammi-maaliskuussa 2021 öljyn (Brent) keskihinta oli 66 dollaria barretilta, mikä oli 20 % vuodentakaisista enemmän. Raakaöljyn hinta nousi toukokuun lopussa jo lähelle 70 dollarin rajaa.

Tavaravienti toipumassa

Kemianteollisuuden tavaraviennin arvo oli vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä 2,9 mrd. euroa, eli likimain samaa suuruusluokkaa kuin vienti vuotta aiemmin (kasvua 1 %). Vuonna 2020 kemianteollisuuden tavaravienti oli 10,6 mrd. euroa, eli noin viidesosa Suomen tavaraviennistä on kemianteollisuuden tuotteita.

Öljytuotteiden vientimäärät jäljessä vuodentakaisesta, muu kemian vienti nousussa

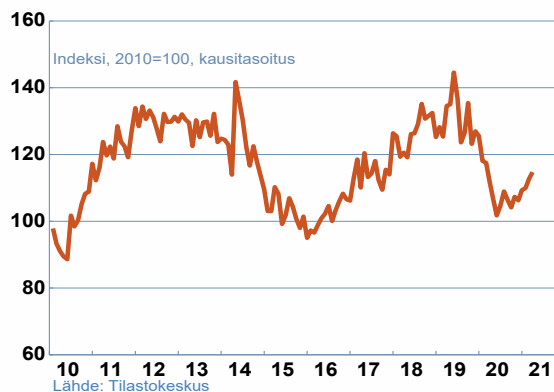
Peruskemian tuotteiden vienti oli tammi-maaliskuussa nousussa, sillä viennin arvo oli 7 % vuodentakaisista suurempi. Lääketeollisuuden vienti lisääntyi tammi-maaliskuussa 21 % ja kumi- ja muovituotteiden viennin arvo kasvoi vuoden 2020 vastaavasta ajankohdasta 5 %.

Öljytuotteiden viennin arvo supistui ensimmäisellä neljänneksellä vuodentakaiseen verrattuna 11 %. Valtaosa vähennyksestä johtui pienentyneestä vientimäärästä.

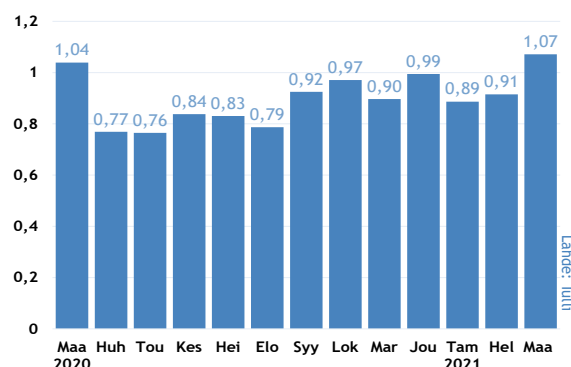
1 %

Kemianteollisuuden viennin kasvu 1–3/2021 edellisvuodesta

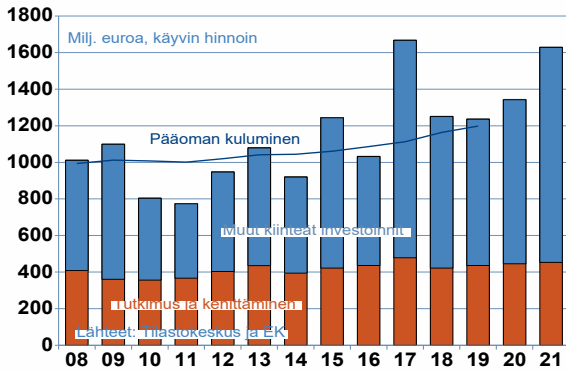
Kemianteollisuuden liikevaihto

Kemianteollisuuden tavaravienti, mrd. euroa

Kemianteollisuuden investoinnit (ennakko 2020-2021)

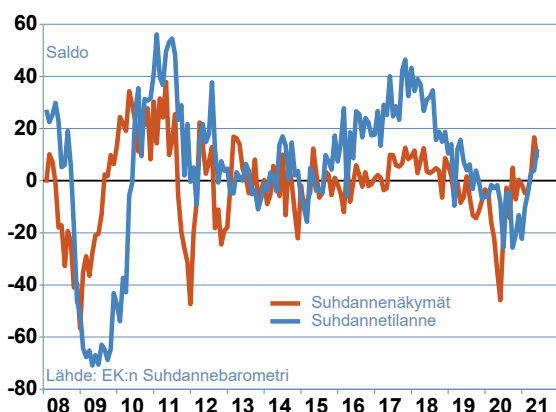
Investointiodotukset viriävät

Investointisuunnitelmat ovat epävarmuutta lisänneestä koronakriisistä huolimatta noususuunnassa. EK:n loppuvuodesta 2020 tekemän investointitiedustelun mukaan kemianteollisuuden investoinnit lisääntyivät vuonna 2020 lähes 10 % ja investointien ennakoidaan kasvavan edelleen kuluvana vuonna noin 20 %.

Osaaminen ja innovointi ovat alalle ominaista, sillä investoinneista huomattava osa, runsaat 400 miljoonaa euroa, liittyy tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Kemianteollisuus on jo pitkän ajan investoinut yli miljardin vuodessa Suomeen ja säilyttänyt pääomatasonsa koko 2000-luvun.

Kemianteollisuus on merkittävä arvonluoja, sillä ala tuotti vuonna 2020 ennakkotietojen mukaan arvonlisäystä yhteensä 5,8 mrd. euroa. Arvonlisäys koostuu pääosin työvoimakustannuksista, toimintaylijäämästä ja poistoisista.

Kemianteollisuuden suhdanteet

Peruskemian hinnat nousussa

Peruskemian tuotteiden tuottajahinnat lähtivät nousuun alkuvuodesta 2021 ja koko ensimmäisen vuosineljänneksen aikana hinnat kohosivat keskimäärin 2,1 % vuodentakaisesta. Lääkkeiden tuottajahinnat nousivat 1,6 % vuodentakaiseen verrattuna ja kumi- ja muovituotteiden hinnat nousivat 1,2 %. Öljytuotteiden vientihinnat ovat toipuneeet vuoden 2020 pudotuksesta ja vuoden 2021 alussa hinnat olivat lähes vuodentakaisella tasolla.

Suhdannearviot paranevat

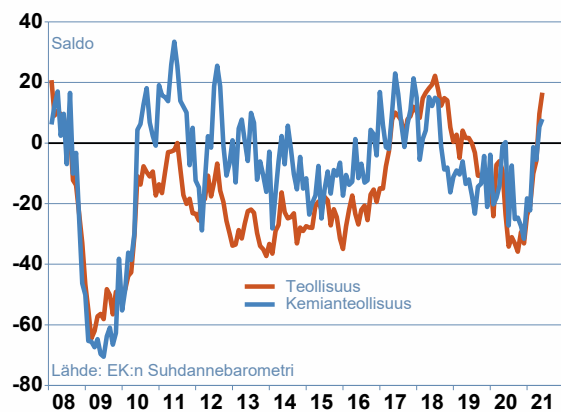
Kemianteollisuuden yritysten suhdannetilanne on kohentunut selvästi kevään edetessä. Tämänhetkistä tilannetta kuvaava saldoluku oli toukokuussa tehdyssä tiedustelussa 12.

Kesää koskevat suhdannenäkymät ovat varovaisen myönteiset, saldoluku 8. Suhdannekehityksen arviointi on kuitenkin edelleen epävarmaa ja vastaajista 86 % ennakoii suhdanteiden pysyvän ennallaan lähikuukausien aikana.

Tilaukirjat täydentyvät vauhdilla

Kemianteollisuuden tilaustilanne on koko teollisuuden tavoin kohentunut keväällä ja tilaukirjat arvioidaan jo tavanomaista suuremmiksi. Tilaukannan saldoluku oli toukokuussa 8 ja vientitilaukannan saldoluku oli 12. Täyskäytöllä toimivien kemianteollisuuden yritysten osuus on noussut jo 90 prosenttiin.

Tilaukanta normaaliin verrattuna

86%

Raaka-aineiden ja komponenttien hinnan- nousu haittaa liiketoimintaa

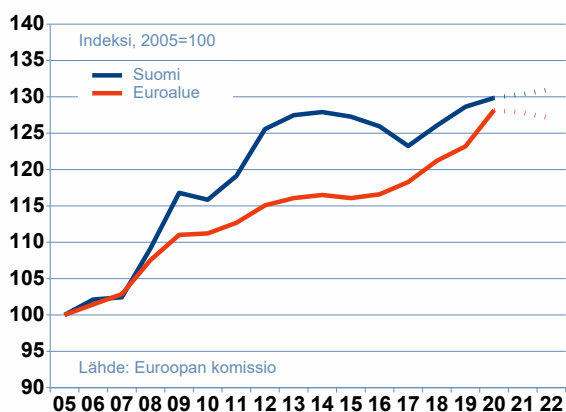
Pulaa komponenteista ja raaka-aineista

Raaka-aineista ja komponenteista on ollut pulaa maailmanlaajuisesti. Kemianteollisuuden toukokuussa tekemän jäsenkyselyn mukaan ongelmat näkyvät myös alan yrityksissä.

Raaka-aineiden ja komponenttien saatavuus haittaa liiketoimintaa 79 % yrityksissä. Paljon tai erityisen paljon tämä haittaa 33 % yrityksistä. Vastaavasti raaka-aineiden ja komponenttien hinnannousu aiheuttaa ongelmia 86 % yrityksistä.

Myös osa kemianteollisuuden jäsenyritysten tekemistä lomautuksista johtuu raaka-ainepulasta. Suurempi syy lomautuksille on kuitenkin työn väheneminen. Jäsenkyselyn mukaan yhteensä 19 % alan yrityksissä on menossa lomautuksia tai niitä on suunnitteilla. Kokonaisuudessaan henkilöstömäärän arvioidaan nousevan lievästi vuoden 2019 tasoon verrattuna.

Vaihtosuhteikorjatut yksikkötyökustannukset

Fokus kilpailukykyä ja työllisyyttä tukeviin toimiin

Koronapandemia on kurittanut yritysten taloutta ja heikentänyt työllisyyttä. Talouskasvun orastaessa päättäjien tulisi keskittyä yritysten kilpailukykyyn tukemiseen, jotta työllisyys saadaan nousuun. Valtion velkaantumisen katkaiseminen edellyttää, että yksityiselle sektorille syntyy työpaikkoja. Vientiteollisuudella on avainasema kääntää Suomen kehitys myönteiseksi.

Yritysten toimintaympäristön kannalta avainasemassa on, että kansallisella lainsäädännöllä ei luoda lisäjäykkyyksiä työn teettämiselle, eikä lisätä yritysten kustannuksia.

Tästä huolimatta hallitus vie eteenpäin yritystoimintaan negatiivisesti vaikuttavia työlainsäädännön hankkeita.

Esimerkiksi eduskunnassa jo käsittelyssä oleva kilpailukieltosopimusten rajoittamista koskeva esitys lisää kemianteollisuudessa vuosittaisia palkkakustannuksia 0,9 % ja heikentää yritysten innovaatio- ja tuotekehitystoimintaa.

TEM:ssä valmisteilla oleva yt-lain muutos heikentää kemianteollisuuden yritysten mukaan työnantajan ja työntekijöiden vuoropuhelua, lisää kustannuksia sekä vaikeuttaa liiketoiminnallisten päätösten tekoa.

STM:n työryhmän suunnitelmat yksittäisen henkilön palkkatietojen pakkojulkisuudesta tulevat johtamaan siihen, että suomalaisten yritysten tuottavuus heikkenee entisestään.

Paikallista sopimista tarvitaan lisää

Olisi positiivista, mikäli paikallinen sopiminen niin lainsäädäntötasolla kuin yrityksissä lisääntyisi. Kemianteollisuus ja sen neuvottelukumppanit Teollisuusliitto, PRO ja YTN ovat tänä keväänä edistäneet paikallista sopimista ja tukenet hyvän neuvottelukulttuuriin luomista kemian alan yrityksissä.

Toivottavaa olisi, että myös lainsäätäjä uskaltaisi avata lisää sopimisen mahdollisuuksia niin liitto- kuin yritystasolle. Paikallisessa sopimisessa on paljon potentiaalia kilpailukykyyn ja työllisyyden näkökulmasta.

Kemianteollisuuden henkilöstömäärä on pysynyt stabiilina viime vuodet. Vuonna 2019 ala työllisti suoraan lähes 34 000 henkilöä, ja välilliset ja tulovaikutukset huomioiden yhteensä lähes 100 000 henkilöä.

Ansiot kohosivat

Kemianteollisuuden palkansaajien ansiot kohosivat ansiotasoindeksin mukaan vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä 2,7 % vuoden 2020 ensimmäisestä neljänneksestä. Kaikkien palkansaajien nimellisansiot kohosivat samaan aikaan 1,9 %. Reaaliansiot nousivat 0,9 %.

Ansiotasoindeksin muutosprosentti koostuu sopimuskorotuksista, palkkaliukumista sekä ammattirakenteen muutoksen vaikutuksesta ansiotasoon. Mikäli korkeampipalkkaisten ammattien määrä kemianteollisuudessa kasvaa, on tällä ansiotasoindeksiä nostava vaikutus.

Taloukasvu kiihtymässä vuoden loppua kohden

Uudelleen voimistunut koronakriisi koetteli vuoden 2021 alussa rajoitustoimien myötä monia palvelualoja ja BKT supistui 0,1 % edellisestä neljänneksestä. Kesällä kausivaihtelu hillitsee epidemiaa ja kun myös rokottaminen etenee nopeasti, voidaan taloutta jarruttavista rajoitustoimista luopua.

Maailmantalous vauhdittuu kuluvaan vuonna käynnissä olevan mittavan elvytyksen myötä, mikä näkyy Suomenkin viennissä. Nopea kysynnän palautuminen on aiheuttanut tuotantoketjuissa toimitusvaikeuksia, joiden arvioidaan kuitenkin jäävän tilapäisiksi. Hintojen nousu vauhdittuneen joksikin aikaa viimeaikaisista poikkeuksellisen matalista lukemista.

Keskeiset ennusteluvut

Valtiovarainministeriö (toukokuu 2021)

Vuosimuutos tai taso, %	2020*	2021*	2022**
Maailman BKT	-3,4	5,2	3,8
Euroalueen BKT	-6,8	4,5	4,1
Suomen BKT	-2,8	2,6	2,5
-Tuonti, määrä	-6,6	4,1	3,8
-Vienti, määrä	-6,6	4,6	4,7
-Investoinnit	-3,1	-0,2	3,5
-Yksityinen kulutus	-4,9	3,5	2,9
-Työttömyysaste, %	7,8	7,8	7,2

EU:n kemianteollisuus nousussa

Euroopan peruskemianteollisuuden tuotanto oli tammi-maaliskuussa koronaepidemian aikaisia lukemia korkeammalla, vuosikasvu 2,5 %. Lääketeollisuuden tuotannon kasvu on jatkunut ripeänä ja tuotantomäärät olivat jo 6 % vuoden 2020 alkukuukausia suurempia. Kumi- ja muovituoteteollisuuden tuotanto on noussut muoviteollisuuden hyvän kehityksen ansiosta 6 %.

Öljytuotteiden tuotantomäärissä sen sijaan on tapahtunut toistaiseksi vain vähäistä toipumista ja tuotantomäärät olivat tammi-maaliskuussa lähes 7 % jäljessä vuodentakaisesta.

Kemia – osa hyvää elämää

Kemianteollisuus on yksi suurimmista teollisuuden toimialoista Suomessa. Merkittävä osa tuotannosta menee vientiin joko suoraan tai vientituotteisiin käytettyinä raaka- ja tarveaineina. Vastaavasti tuodaan sekä tuotannon raaka-aineita että erikoistuotteita.

Kemianteollisuudeksi luokitellaan Suomessa

- Öljy-, kaas- ja petrokemian teollisuus
- Kemian perusteollisuus
- Kemian tuoteteollisuuden eri toimialat: lääkitteollisuus, muovi- ja kumiteollisuus, kosmetiikka ja pesuaineet, maaliollisuus

Kemianteollisuuden talouskatsaus on laadittu yhteistyössä EK:n ekonomistien kanssa. Teksti perustuu 1.6.2021 käytössä olleisiin tietoihin. Kemianteollisuuden jäsenkysely toteutettiin 24.5.-25.5.2021.

Lisätietoja

Johtava asiantuntija Sampo Pehkonen

Kemianteollisuus ry
sampo.pehkonen@kemianteollisuus.fi
GSM 040 763 4700

Ekonomisti Jouko Kangasniemi

Elinkeinoelämän keskusliitto
jouko.kangasniemi@ek.fi
GSM 040 5518136

Kemianteollisuus ry

Eteläranta 10 PL 4, 00131 Helsinki
kemianteollisuus.fi

Twitter: @kemianteollisuus